

PATVIRTINTA

Trakų r. Aukštadvario gimnazijos direktoriaus
2017 m. rugpjūčio 30 d. įsakymu Nr. V1-120

TRAKŲ R. AUKŠTADVARIO GIMNAZIJOS SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Trakų r. Aukštadvario gimnazijoje tvarkos aprašo (toliau – tvarkos aprašas) paskirtis – padėti mokyklai užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.

2. Tvarkos aprašas nustato patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą Trakų r. Aukštadvario gimnazijoje.

3. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

3.1. į patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl socialinės padėties, lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

3.2. kiekvienas gimnazijos administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie patyčias, turi reaguoti ir stabdyti;

3.3. veiksmų turi būti imamas visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie patyčias amžiaus ir pareigų bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų.

5. Visi gimnazijos bendruomenės nariai turi būti supažindinti su mokyklos patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarka, ją įgyvendinančiais dokumentais, visi gimnazijos darbuotojai privalo patvirtinti tai savo parašu.

6. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

6.1. patyčios – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos):

6.1.1. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, uжимas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

6.1.2. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

6.1.3. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

6.1.4. elektroninės patyčios: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

6.2. patyčias patiriantis vaikas – mokinys, iš kurio yra tyčiojamas;

6.3. besityčiojantysis – mokinys ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

6.4. patyčias patiriantis suaugęs – administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, iš kurio tyčiojasi mokinys (-iai);

6.5. patyčių stebėtojas – mokinys, matantis ar žinantis apie patyčias;

6.6. patyčių prevencija – veikla, skirta patyčių rizikai mažinti imantis mokyklos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių;

6.7. patyčių intervencija – visuma priemonių, taikomų visiems patyčių dalyviams (patiriantiems, besityčiojantiems, stebėtojams), esant poreikiui įtraukiant mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus);

6.8. patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną – patyčių situacijos gimnazijoje stebėjimas renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbią šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

7. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190, kitais įstatymų įgyvendinamaisiais teisės aktais.

II. PATYČIŲ IR SMURTO STEBĖSENA IR PREVENCIJA GIMNAZIJOJE

8. Patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi gimnazijos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi gimnazijos vadovas, vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai ar kuratoriai, o ją vykdo visi gimnazijos bendruomenės nariai.

9. Gimnazijos vadovas yra atsakingas už Gimnazijos tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremtą kasmetinio gimnazijos patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, pristatymą gimnazijos bendruomenei ir vykdymą.

10. Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja ne mažiau kaip trys atsakingi asmenys. Gimnazijos vadovas jais paskiria vaiko gerovės komisijos narius ir/ar kitus asmenis ir patvirtina Gimnazijos tvarkos apraše, kurie kasmet:

10.1. inicijuoja anoniminę vaikų apklausą ir apibendrina jos rezultatus;

10.2. surenka apibendrintus duomenis iš klasių vadovų dėl gimnazijoje fiksuotų pranešimų apie patyčias ir atlieka jų analizę (ne rečiau kaip kartą per pusmetį);

10.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis rengia patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

10.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį vaiko gerovės komisijos posėdyje;

10.5. teikia siūlymus gimnazijos vadovui dėl patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo gimnazijoje, gimnazijos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

10.6. teikia siūlymus gimnazijos vadovui dėl šio Gimnazijos tvarkos aprašo tobulinimo;

10.7. atlieka kitus šioje gimnazijoje patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkoje numatytus veiksmus.

11. **Klasės vadovai** vykdo *patyčių stebėseną ir prevenciją* savo klasėje:

11.1. su socialiniu pedagogu bent tris kartus per mokslo metus išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias klasėje, informuoja vaiko gerovės komisijos narius, koordinuojančius vykdymo tvarką, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su patyčiomis;

11.2. 5-8 klasių vadovai klasės valandėlių metu kreipia dėmesį ir aptaria su vaikais žodines, fizines, socialines, elektronines patyčias (jų atpažinimą, ypatumus ir tinkamą reagavimą) pasirinkta forma; tikslas – aptarti su vaikais priežastis, kodėl vyksta patyčios, padėti vaikams atskirti mitus ir faktus, susijusius su patyčiomis, drąsinti apie tai kalbėti atvirai, pasakyti suaugusiam, aptarti galimus sprendimų būdus.

11.3. klasių vadovai kiekvieno tėvų susirinkimo metu skiria laiko mikroklimate klasėje aptarimui. Su tėvais aptariamos žodinės, fizinės, socialinės, elektroninės patyčios (jų atpažinimas, ypatumai ir tinkamas reagavimas), konkrečios probleminės situacijos klasėje bei jų sprendimai. Svarbi dalis – tėvų motyvavimas atpažinti ir tinkamai reaguoti į patyčias.

III. PATYČIŲ IR SMURTO INTERVENCIJA MOKYKLOJE

12. Visais įtariamų ir realių patyčių atvejais kiekvienas gimnazijos administracijos atstovas, mokytojas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas reaguodamas:

12.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

12.2. primena mokiniui, kuris tyčiojasi, mokyklos vertybes ir elgesio taisykles;

12.3. esant pagalbos mokinio sveikatai ir gyvybei reikalingumui, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus), mokyklos darbuotojus ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba));

12.4. raštu informuoja klasės vadovą/soc.pedagogą apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias (*pildo tarnybinį pranešimą*);

12.5. atlieka kitus šiame Gimnazijos tvarkos apraše numatytus veiksmus.

13. Gimnazijos administracijos atstovo, mokytojo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo veiksmai įtarus ir/ar pastebėjus elektronines patyčias ar gavus apie jas pranešimą:

13.1 išsaugo vykstančių elektroninių patyčių įrodymus ir nedelsiant imasi visų reikiamų priemonių elektroninėms patyčioms sustabdyti:

13.1.1. pastebėjus elektronines patyčias vykstant esamuoju laiku, jei asmuo turi tokią galimybę, nedelsiant įvardina patyčių situaciją dalyviams, informuoja, kokių priemonių bus imtasi;

13.1.2. gavęs informaciją apie anksčiau įvykusias elektrones patyčias, praneša klasės vadovui/soc. pedagogui;

13.2. įvertina grėsmę mokiniui, jo sveikatai ir esant poreikiui kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus rūpintojus) ar mokyklos darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

13.3. surenka informaciją apie besityčiojančių tapatybę, dalyvių skaičių ir kitus galimai svarbius faktus;

13.4. informuoja klasės vadovą/soc.pedagogą apie elektrones patyčias ir pateikia įrodymus (išsaugotą informaciją);

13.5. atlieka kitus šiame Gimnazijos tvarkos apraše numatytus veiksmus.

14. Klasės vadovas, gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias:

14.1. užpildo pranešimo apie patyčias formą (*tarnybinį pranešimą*);

14.2. organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais, informuoja jų tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus) dalyvauti pokalbiuose;

14.3. atlieka kitus šiame Gimnazijos tvarkos apraše numatytus veiksmus.

15. Klasės vadovas, nesiliaujant patyčioms ar esant sudėtingesniais patyčių atvejais, kreipiasi į gimnazijos vaiko gerovės komisiją ar konkrečius Gimnazijos tvarkos apraše nurodytus asmenis ir perduoda surinktus faktus apie netinkamą elgesį.

16. Gimnazijos vaiko gerovės komisija (ar konkretūs Gimnazijos tvarkos apraše nurodyti asmenys) įvertinusi turimą informaciją:

16.1 numato veiksmų planą, supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus) esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;

16.2. informuoja gimnazijos vadovą apie esamą situaciją;

16.3 atlieka kitus šiame Gimnazijos tvarkos apraše numatytus veiksmus.

17. Mokiniui pasityčiojus iš administracijos atstovo, mokytojo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias turėtų užpildyti tarnybinio pranešimo formą, informuoti gimnazijos vadovą, kuris imasi šiame Gimnazijos tvarkos apraše ar kituose gimnazijos dokumentuose numatytų veiksmų.

18. Administracijos atstovui, mokytojui, švietimo pagalbos specialistui ar kitam darbuotojui pasityčiojus iš mokinio, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs patyčias, turėtų informuoti gimnazijos vadovą, kuris imasi šiame Gimnazijos tvarkos apraše ar kituose gimnazijos dokumentuose numatytų veiksmų. Mokinys apie suaugusiojo žmogaus patyčias gimnazijoje praneša gimnazijos socialiniam pedagogui, administracijai ir apie tai informuoja savo tėvus/globėjus, kuriems rekomenduojama raštu kreiptis į administraciją.

19. Gimnazijos vadovas, sužinojęs apie gimnazijos darbuotojo patiriamas patyčias arba mokyklos darbuotojo tyčiojimąsi, privalo nedelsiant imtis priemonių, numatytų šiame Gimnazijos tvarkos apraše.

20. Kitiems patyčių dalyviams pagal individualius poreikius gimnazijoje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

21. Tais atvejais, kai gimnazijoje nėra švietimo pagalbos specialistų ar yra kitos priežastys, dėl kurių negali būti teikiama švietimo ar kita pagalba ar netikslinga ją teikti gimnazijoje, klasės vadovas ir/ar administracijos atstovas nukreipia mokinį ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus) į Savivaldybės švietimo pagalbos ar kitą įstaigą.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

22. Gimnazijoje, vykdoma ilgalaikė ir tikslinė patyčių prevencijos programa, turinti sukurti psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugią gimnazijoje aplinką.

23. Visi dokumentai, susiję su mokiniu ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti mokinio teises ir teisėtus interesus.

**TRAKŲ R. AUKŠTADVARIO GIMNAZIJOS
PRANEŠIMO APIE PATYČIAS IR SMURTĄ FORMA**

Pranešimo data

Bendrieji duomenys:

Kas pranešė apie patyčias ir smurtą:	
Kada įvyko (data, val.):	
Kur įvyko:	
Kokia patyčių forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota (reikalingą pabraukti):	
<i>Fizinės:</i> vaiko užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, įspyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.); <i>Socialinės:</i> įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad vaikas yra nepageidaujamas ar atstumiamas; <i>Elektroninės:</i> patyčios vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, vaiko asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.). <i>Kiti pastebėjimai</i> (įrašyti)	
Ar yra žinomas tokio elgesio pasikartojimą:	

Duomenys apie patyčių dalyvius:

Vaiko/suaugusio, <i>patyrusio patyčias</i> vardas, pavardė, amžius, klasė:	
Vaiko/-ų, suaugusio/-ų, <i>kuris tyčiojosi</i> vardas, pavardė, amžius, klasė:	
Vaiko/-ų, suaugusio/-ų, <i>stebėjusio patyčias</i> vardas, pavardė, amžius, klasė:	

Išsamesnė informacija apie įvykį:

Mokyklos pedagogo ar kito darbuotojo elgesys šioje patyčių situacijoje:

Veismų po įvykio, planas su:

Vaiku patyrusiu patyčias:	
Vaiku, kuris tyčiojosi:	
Stebėtojais:	
Patyčių dalyvių tėvais:	
Kitais mokyklos darbuotojais:	

Kita (įrašyti):	

Priedas Nr.2

**TRAKŲ R. AUKŠTADVARIO GIMNAZIJOS
SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS
APRAŠO
PAGRINDINĖS ĮGYVENDINIMO GAIRĖS**

Nuo šių mokslo metų mokykloje skirsime dar daugiau dėmesio stabdant patyčias. Siekiama įtraukti visą gimnazijos bendruomenę: kiekvienas, pastebėjęs ar įtaręs patyčias, nepriklausomai nuo besityčiojančių amžiaus ar pareigų, turi jas stabdyti ir registruoti raštu. Žemiau bendrais bruožais pateikiame gimnazijos bendruomenės atsakomybes stabdant patyčias.

I. Mokiniai ir tėvai/globėjai

Gimnazijos mokiniai supažindinti, kad patyčios yra pasikartojantys veiksmai ir žodžiai, kurie skaudina kitą. Gimnazijoje draudžiama tyčiotis:

- žodžiu (pravardžiuoti, grasinti, erzinti)
- veiksnu (mušti, spirti, gadinti daiktus)
- grupelėje (skleisti gandus)
- elektroninėje erdvėje (siųsti skaudinančias žinutes, paveikslėlius)

Vaikai drąsinami atvirai kalbėti apie patyčias ir būtinai pasakyti apie tai suaugusiam (gimnazijos darbuotojui, tėvams). Efektyviausiai patyčios sprendžiamos tik tuomet, kai suaugę apie tai žino ir padeda rasti bendrus sprendimus.

Svarbu, kad mokinys apie patirtas patyčias iš suaugusio asmens (mokytojo ar kito gimnazijos darbuotojo) papasakotų socialiniam pedagogui/gimnazijos administracijai ir savo tėvams/globėjams, kuriems rekomenduojama raštu kreiptis į gimnazijos administraciją.

Kai gimnazijoje mokinys tyčiojasi iš suaugusio asmens, darbuotojas raštu praneša apie tai administracijai. Apie tokį elgesio taisyklių nesilaikymą nedelsiant informuojami mokinio tėvai.

2. Gimnazijos darbuotojai

Dukart per metus vykdo anoniminę vaikų apklausą. Siekiama identifikuoti patyčių mastą, vietas gimnazijoje, kur jos vyksta dažniausiai. Atsižvelgiant į duomenis, rengiamas patyčių prevencijos priemonių planas, kurį vykdys visa gimnazijos bendruomenė.

Gimnazijos darbuotojai, sužinoję apie patyčias, jas stabdo, pildo priedą Nr.1 ir perduoda informaciją socialiniam pedagogui arba klasės vadovui. Tolimesni sprendimai priimami vadovaujantis Trakų r. Aukštadvario gimnazijos patvirtintais dokumentais.

Patyčių dalyviams gimnazijoje, esant poreikiui, teikiama pagalba. Jei gimnazijoje nebus galimybės suteikti pagalbą, dalyviai bus nukreipiami į kitą Trakų savivaldybės švietimo pagalbos įstaigą.

Klasės vadovai vykdo *patyčių stebėseną ir prevenciją* savo klasėje:

- su socialiniu pedagogu bent tris kartus per mokslo metus išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie patyčias, informuoja vaiko gerovės komisijos narius, koordinuojančius vykdymo tvarką, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su patyčiomis;
- klasių vadovai klasės valandėlių metu kreipia dėmesį ir aptaria su vaikais žodines, fizines, socialines, elektronines patyčias (jų atpažinimą, ypatumus ir tinkamą reagavimą) pasirinkta forma;
- klasių vadovai kiekvieno tėvų susirinkimo metu skiria laiko mikroklimato klasėje aptarimui. Su tėvais aptariamos žodinės, fizinės, socialinės, elektroninės patyčios (jų atpažinimas, ypatumai ir tinkamas reagavimas), konkrečios probleminės situacijos klasėje bei jų sprendimai. Svarbi dalis – tėvų motyvavimas atpažinti ir tinkamai reaguoti į patyčias.

- klasės vadovas gavęs informaciją apie įtariamą ir/ar įvykusias patyčias:
- užpildo pranešimo apie patyčias formą (priedas Nr.1) arba tarnybinį pranešimą;
- organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais, informuoja jų tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia mokinių tėvus dalyvauti pokalbiuose; jei įmanoma, apie patyčių atvejį tėvai informuojami telefonu, vaikui girdint;
- nesiliaujant patyčioms ar esant sudėtingesniai patyčių atvejui, kreipiasi į gimnazijos vaiko gerovės komisiją ar konkrečius Gimnazijos tvarkos apraše nurodytus asmenis ir perduoda surinktus faktus apie netinkamą elgesį.